LEO COMMANDEUR EN FRANK PESCHIER (PWN INTERNATIONAL PROJECTS):

“Met zes mensen zes maal de Perfector-E ingezet op Haïti”

De beelden van de gevolgen van de recente aardbeving op Haïti laten je niet snel los. Grote gebouwen en woonblokken helemaal in puin, het wanhopig zoeken naar familieleden, de totale ontreddering, het roven van alles wat los en vast zit. En zoals steeds in zulke situaties de behoefte aan voedsel, maar vooral aan schoon drinkwater. Hoe verleen je vanuit de drinkwatersector acute hulp in zulke noodsituaties? De één gaat met een miljoen chloortabletten op stap (zie H_2O nr. 8 uit 2009), een ander - zoals Vitens - zendt reparatieploegen uit, een derde - PWN in dit geval - zet nooddrinkwaterinstallaties in die speciaal voor zulke rampen ontwikkeld zijn. Onderstaan een verslag van een gesprek over deze actie met Leo Commandeur (directeur PWN International Projects) en Frank Peschier (de leider van de groep monteurs die naar Haïti afreisde), die inmiddels weer terug zijn in Velserbroek.

Hoe is deze hulpactie tot stand gekomen?

Leo Commandeur: “PWN International Projects is een onderdeel van PWN Technologies: een dochteronderneming van PWN waarin het drinkwaterbedrijf zijn innovaties wil exploiteren. De internationale activiteiten van PWN zijn in een aparte BV ondergebracht, waaronder ook Aquanet valt.”

“Na de tsunami vijf jaar geleden in Indonesië ontwikkelde PWN samen met Norit de Perfector-E: een installatie die met membraanfiltratie en desinfectie met UV twee kubieke meter schoon drinkwater per uur kan leveren uit eigenlijk elke denkbare bron. Dus ook uit rivieren, beken, meren en poelen, mits deze niet zout of verzilt zijn. De E staat voor *emergency*. Oftewel perfect water in noodsituaties.”
“PWN plaatste destijds 20 installaties in Atjeh, die voor een deel nu nog door Waterleidingmaatschappij Drenthe in de omgeving van Manado gebruikt worden. Na de aardbeving in Padang oktober vorig jaar hebben wij er daar samen met WMD acht geplaatst. Omwonenden kunnen deze installaties bedienen. In Nederland heeft PWN zeven van deze installaties staan, klaar voor gebruik in noodsituaties. Indien nodig leveren wij er een noodaggregaat bij voor de stroomvoorziening. Een aantal van onze monteurs was opgeleid om deze te bedienen, maar nog nooit uitgezonden.”

Hoe zijn jullie op Haïti gekomen?

“Op dinsdag vond de aardbeving plaats. Het was ons duidelijk dat we daar meteen hulp moesten bieden. Ervaring hoe je dat in zo’n acute situatie doet, hadden wij niet. Hoe stuur je installaties en mensen daarheen, hoe kun je je mensen voldoende veiligheid bieden? Van de hulporganisaties die we benaderden, vond Cordaid ons aanbod interessant. Vervoer en verblijf kon deze organisatie regelen. Zaterdag stonden onze monteurs gereed, zondag zijn de apparaten verzendklaar gemaakt en maandag is men afgereisd met het vliegtuig dat weeskinderen zou ophalen. Dit toestel strandde echter maandagavond op Curaçao. Op woensdag konden we met een ander toestel naar Haïti. Daar pasten de Perfectors echter niet in. We hebben daarop de Nederlandse marine benaderd, die het transport uiteindelijk voor zijn rekening heeft genomen. Norit heeft overigens ook bijgedragen in de kosten van het vervoer. Dat bedrijf betaalde bovendien een deel van de noodaggregaten die mee moesten.”

Hoe was jullie aankomst op Haïti?

Frank Peschier: “We kwamen om 21.00 uur aan. Het was pikkedonker. We reden de halve stad door op weg naar een huis van de Amerikaanse afdeling van Cordaid. Daar sliepen we in de tuin op een matrasje onder een tafellaken. Gebouwen waren niet te vertrouwen en onze tenten waren we onderweg kwijtgeraakt. We sliepen veilig op een afgesloten terrein met bewaking voor de deur.”
“De eerste dagen zijn we bezig geweest met het zoeken van goede plekken voor onze installaties. Het bleek veel moeilijker dan we gedacht hadden om bronnen met zoet water en voldoende capaciteit te vinden. Alle hulp werd gecoördineerd door de Verenigde Naties. Die werkte met clusters, voor tenten, sanitatie, drinkwater, etc. Daar hebben we gelobbyd voor goede plekken en goed beheer én overdracht aan mensen ter plekke waarbij onze installaties in goede handen zouden zijn.“

Kun je zo’n installatie beschrijven?

“Ingepakt is het een kist van 1.10 bij 1.10 meter en 2.10 meter hoog. Ze weegt 500 kilo. Het water dat erin gepompt wordt, passeert eerst een grof filter van gaas, een soort korf, om grof vuil tegen te houden. Dat filter moet dagelijks schoongemaakt worden. Het water gaat vervolgens direct het membraanfilter in. Elk kwartier moeten de membranen gespoeld worden, omdat er nauwelijks voorzuivering is. Dit spoelwater gaat de sloot in. Als laatste stap passeert het water een UV-lamp, voor de zekerheid ingebouwd om ook bij scheurtjes in de membranen hygiënisch betrouwbaar water te kunnen leveren. De bediening en het onderhoud zijn met pictogrammen aangegeven. Brabant Water heeft nooddrinkwaterdistributie-installaties naar Haïti gezonden om achter onze Perfectors te plaatsen. Dat zijn *bigbags* met een aantal tappunten, maar die waren nog niet operationeel toen wij daar waren.“
“Nu stond er overdag een lange rij mensen met emmers om water te halen, ‘s nachts werden tankwagens gevuld. Stroom werd geleverd door een bijbehorend dieselaggregaat. De netspanning op Haïti is 110 Volt, dus die waren sowieso nodig.”

Waar zijn de Perfectors uiteindelijk terechtgekomen?

“We zijn eerst in de hoofdstad Port au Prince gaan kijken, maar de situatie daar was te dramatisch. Alles lag in puin, overal werd geplunderd. Ook waren daar nauwelijks bruikbare drinkwaterbronnen te vinden. We hebben een installatie geplaatst in Gressier: een stadje van zo’n 80.000 inwoners, op een afgesloten terrein van een bakkerij in aanbouw. Ook is een installatie neergezet in Jacmel: een stad van 120.000 inwoners, ergens langs de hoofdweg. Een derde Perfector kwam midden op een marktplein te staan, centraal in de stad dus. Voor het beheer zijn we in twee plaatsen bij de burgemeester op bezoek geweest en in een derde plaats bij de gouverneur, maar uiteindelijk kwamen we steeds bij een pater terecht. Paters hebben in Haïti groot gezag, met hen is goed te werken en zij kunnen veel regelen. Ze regelden bijvoorbeeld het beheer, de bewaking, de diesel voor de aggregaten en het schoonmaken.”

“Van de zeven installaties hadden we er één meegenomen voor reserveonderdelen. Van de zes overige hebben we er vijf geplaatst; de laatste lieten we bij de Nederlandse consul achter. Bij hem konden we de installaties ook veilig opslaan toen ze eenmaal aangekomen waren. Met die vijf installaties worden uiteindelijk zo’n 200.000 mensen van drinkwater voorzien. We hadden ongeveer een uur nodig om de installatie gebruiksklaar te maken: slangen aansluiten, stroomvoorziening regelen, conserveringsvloeistof van de membranen wegspoelen, etc. Dan stelden wij hem in bedrijf en dronken het water dat eruit kwam om de mensen te overtuigen dat het drinkbaar was. Daarna kwamen ze vanzelf aanlopen met hun emmers.”

Frank Peschier (links) en Leo Commandeur.

Ben je er zeker van dat ze in bedrijf blijven?

"Op één van de plekken zei men er een huisje omheen te zullen bouwen. Dat leek ons niet de meest urgente voorziening bij alles wat in puin lag. Toen we echter de volgende dag nog een keer langs kwamen, werd de vloer voor dat huisje al gestort. Water is goud waard in zulke omstandigheden. De mensen beseffen dat als geen ander en gaan heel zuinig met onze installatie om."

Leo Commandeur: "Er is nu een groep jonge architecten onderweg naar Haïti om mee te werken aan de wederopbouw. We hebben deze mensen op Andijk opgeleid in het onderhoud van deze installaties. Bedoeling is dat zij er langs gaan en zo nodig extra instructies geven. We hopen dat de Perfectors worden overgenomen door een organisatie en in Haïti blijven. Zelf zullen we dan nieuwe installaties laten bouwen voor een volgende actie."

Hoe hebben jullie het persoonlijk ervaren?

Frank Peschier: "We hebben eerst een aantal dagen in de tuin geslapen. Daarna kregen we onderdak in twee huizen van Cordaid in een buitenwijk van Port au Prince. Cordaid zorgde ook voor het eten. Je moest wel snel zijn, want de hoeveelheid was beperkt voor heel veel hulpverleners. Twee dagen hebben we op een noodrantsoen van de marine geleefd. Voedsel was echt een moeilijk punt. We hebben ons nooit onveilig gevoeld. We bleven weg uit de hoofdstad. De eerste dag zijn we daar met een gids op stap geweest, maar de situatie was zo onoverzichtelijk, zo crimineel, dat je er niet durfde rondlopen. De voertaal in Haïti is Frans, maar de mensen spreken zelf een Creools dialect, dat voor ons niet te verstaan is. We communiceerden in het Engels."

"De mensen waren ontzettend dankbaar voor onze hulp. Het optimisme was groot. 'Over drie of vijf jaar werken we nog met jullie installaties', zeiden ze. Mensen stonden erbij te huilen toen we de installaties overdroegen. 'We are blessed', dat gevoel overheerste."

"Wat ons opviel was dat het altijd kinderen waren die water kwamen halen. De ouders bleven achter bij hun onderkomen, soms maar een zeiltje op een paar stokken, om dat beetje wat ze nog hadden, te bewaken. Die kinderen lopen met emmers met 20 tot 25 liter water op hun hoofd. Kaarsrecht, alleen de nek beweegt. Uiteindelijk waren wij na twee weken weer thuis."

Wat doet de internationale afdeling van PWN nog meer?

Leo Commandeur: "PWN is betrokken bij een project in Rwanda voor de drinkwatervoorziening van 250.000 mensen. Voor de genocide hadden Fransen daar enkele drinkwatersystemen gebouwd. Het management daarvan heeft de genocide niet overleefd. Het beleid is nu om lokale bedrijven te privatiseren. PWN heeft daarop met Aquanet ingeschreven. We voerden daar met subsidie uit Nederland een pilotproject uit."

"PWN heeft daar een apart bedrijf opgericht: Aquavirunga. Het is een joint venture met een lokaal bedrijf. PWN bezit 51 procent van de aandelen, het lokale bedrijf 49 procent. Doel is om zogeheten DRFO-contracten te sluiten oftewel contracten met betrekking tot ontwerp (Design), herontwikkeling (Rehabilitation), uitvoering (Operations) en de financiën (Finance). De installaties blijven eigendom van de lokale overheid. Na 15 jaar wordt het beheer overgedragen. Aquavirunga heeft inmiddels 40 mensen in dienst, 150 tappunten met bijbehorende beheerders, en gaat daar ook sanitaire voorzieningen installeren. Straks moet dat bedrijf heel Noordwest-Rwanda van water kunnen voorzien. Met Waterleidingmaatschappij Drenthe en Dunea zet PWN het werk van H2O-partners in Atjeh, dat na de tsunami is opgestart, voort. We verlenen technische assistentie en gaan een gezamenlijk servicecentrum opzetten dat voor meerdere bedrijven projecten realiseert, een laboratorium en een meterherstelplaats heeft, inkoop en cursussen verzorgt, etc."

"Verder zijn we betrokken bij nieuwe productie-installaties in Vietnam. Maar we gaan zeker deze noodhulp ook structureel verder ontwikkelen."

Hoe hebben jullie je mensen vanuit Nederland ondersteund?

"We onderhielden dagelijks contact met de monteurs maar ook met het thuisfront. Toen men op Curaçao strandde, hebben we vanuit Nederland contact met de marineluchtvaartdienst gelegd voor verder transport van de Perfectors en de aggregaten, die op Curaçao achtergebleven bleken te zijn."

> "Uit elke bron twee kubieke meter drinkwater per uur"

Ik begreep dat jullie door de koningin zijn ontvangen?

Frank Peschier: "We zijn op Huis ten Bosch uitgenodigd. In totaal waren daar zo'n 150 hulpverleners aanwezig, onder wie mensen van het leger en de marine en van organisaties als Cordaid. We zijn er met vijf mensen geweest, één van ons was met vakantie. Eerst zijn we allemaal voorgesteld aan de koningin en Willem-Alexander en werd voorgelezen wat we op Haïti gedaan hadden. Daarna was er een soort receptie waarin je je ervaringen kon uitwisselen. Willem-Alexander kwam al gauw naar ons toe. Voor wat we daar gedaan hadden, had hij speciale belangstelling. Hij was goed op de hoogte omdat hij afgelopen juni in Singapore aanwezig was toen daar PWN Technologies werd gelanceerd. Hij had zelf ook water uit de Perfector gedronken. Zo'n ontvangst doet je goed."

Is dit voor herhaling vatbaar?

"Je hoopt natuurlijk dat er niet meer verschrikkelijke aardbevingen optreden. Maar die hoop is irreëel. Inmiddels is er al weer één in Chili geweest. Je moet ook de zaken intern goed regelen. We zijn voor het grootste deel storingsmonteur en als wij er niet zijn, gaat het werk in Nederland gewoon door. Dat moeten onze collega's opvangen. Van deze ervaring kan je leren hoe je vervoer en dergelijke snel en efficiënt kunt regelen, zodat je vlug ter plaatse kunt zijn. Het werk zelf, het daadwerkelijk leveren van noodhulp, is zeker voor herhaling vatbaar."

Maarten Gast